

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТУ У НИШУ

Одлуком Наставно-научног Већа Економског факултета у Нишу број. 06/18-25 од 8.02.2018. године одређени смо за чланове Комисије за оцену и одбрану магистарске тезе кандидата Вангела Јанковског под називом „Банкарско кредитирање малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања у пост-транзиционим привредама“. Након увида у урађену и предату магистарску тезу и свестране анализе подносимо Наставно-научном Већу Економског факултета у Нишу следећи

ИЗВЕШТАЈ

о оцени магистарске тезе

„Банкарско кредитирање малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања у пост-транзиционим привредама“ кандидата Вангела Јанковског

I БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кандидат Вангел Јанковски рођен је 29.09.1977. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. У периоду од 1996-2001. године студирао је и завршио Факултет за менаџмент „БК Универзитета“ у Београду – смер „Општи менаџмент“, просечном оценом 7,38 и оценом 9 на дипломском испиту. По завршетку факултета уписао је 2006. Године магистарске постдипломске студије на Економском факултету у Нишу, смер Монетарна економија и банкарство.

У току радне каријере обављао је следеће активности: најпре, у периоду од 2003-2006. године радио је у „Мобтелу“ на пословима сарадника у финансијама. У периоду од 10.3.2008 – 30.9.2013. године радио је у „КБЦ банци“, да би од 21.11.2013. засновао радни однос у „Банци Интеса“, као саветник за мали бизнис. У току радног односа завршио је бројне облике едукације, тренинга, семинара и течајеве страних језика.

II АНАЛИЗА САДРЖАЈА И СТРУКТУРЕ МАГИСТАРСКЕ ТЕЗЕ

Магистарска теза под насловом називом „Банкарско кредитирање малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања у пост-транзиционим привредама“ кандидата Вангела Јанковског урађена је на 203.страни. За израду тезе коришћено је 56 библиографских јединица у облику књига, монографија, чланака, извештаја, као и 16 интернет извора. На почетку рада дат је списак и назив табела, као и списак графикона и слика. Поред Увода, Закључка, структуру рада сачињавају следећа поглавља: 1. Основне тенденције у развоју транзиционих привреда (стр. 5-38); 2. Реиндустријализација и запошљавање у функцији одрживог економског развоја (стр. 39-107); 3. Идентификација малих и средњих предузећа од значаја за реиндустријализацију и запошљавање (108-131); 4. Извори финансирања и подршка развоју МСП у пост-транзиционим привредама (132-179); 5. Компаративна анализа резултата у различитим транзиционим привредама (180-197).

У Уводу кандидат је обрадио значај теме банкарског кредитирања малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања малих и средњих предузећа у пост-транзиционим привредама. Затим, дефинисане су почетне хипотезе, као и методологија истраживања, да би на крају тог дела кандидат назначио очекиване резултате. Када се ради о предмету истраживања у магистарској тези имала се у виду улога банкарског кредитирања сектора малих и средњих предузећа као ослонаца стабилности сваке тржишне економије, са позитивним последицама у виду повећања запослености у привредама које су завршиле процес приватизације. При томе, у магистарском раду фокус истраживања био је усмерен ка привредним активностима у Републици Србији. Банкарско кредитирање привреде у сегменту МСП је дефинисано као одређени вид „погонског горива“ привреде, уколико се средства наменски и контролисано користе према претходно дефинисаним смерницама и плановима одређеног привредног субјекта, с једне стране, и дефинисаним развојним приоритетима државе, с друге стране. При свему томе, значајно је да банкарске институције при дефинисању своје пословне политике, тиме и кредитне, имају у виду друштвено-економске интенције у наредном периоду. Наведени циљеви су спроведени преко емпиријских истраживања у циљу доказивања почетних хипотеза.

У првом делу рада под називом „**Основне тенденције у развоју транзиционих привреда**“ анализа је усмерена ка транзиционим стратегијама, процесима који егзистирају при преласку на тржишну економију, истраживању специфичности банкарских кредита привреди. Посебна пажња и значај посвећен је доказивању различитих нивоа повезаности банкарских кредита и малих и средњих предузећа. Почевши од позитивних и негативних ефеката примене транзиционе стратегије, кандидат је приближио и представио процесе који су саставни део предметне стратегије. Дати су примери успешности реформи, углавном источно европских земаља, као и приказ негативних ефеката који су последично настали, уз објашњење трансформационе рецесије. У овом делу рада се акценат ставља на нова тржишна правила, која омогућавају напредак системима који су били спремни да се понашају по принципима тржишне економије. Кроз овај део рада, обухваћена је тема транзиционог процеса у Србији, потреба за увођењем процеса, његовог почетка, развоја и коришћених концепта приватизације. Осврт је урађен и на пратеће законе о приватизацији, као и њихове допуне. Обухваћена је област од приватизације с краја прошлог века, преко новог, односно актуелног концепта приватизације. Кандидат је

искористио и у овом делу рада, обухватио област банкарског кредитирања у форми појма, карактеристика и значаја кредитирања привреде кроз финансијске институције. Детаљно су описани кредитни услови који су дефинисани од стране регулатора, као и објашњење Базелских споразума, циљева и фаза процеса увођења Базелских стандарда у Србији.

Други део рада под називом **Реиндустријализација и запошљавање у функцији одрживог економског развоја** се односи на значај реиндустријализације и пораста нивоа запослености као основне функције одрживог економског развоја. Кроз теоријске аспекте, кандидат је представио фундаменталне принципе који утичу на кретање привреде ка просперитету. Прво, сагледавани су фактори који су по основу неолибералне доктрине утицали, и, као друго, изведени су основни принципи неолиберализма и појмови који су сматрани битним за његово одређење. Поменути појмови, постављени су у различите међусобне односе и појединачно анализирани. Разматрани су модели реиндустријализације пост-транзиционих привреда са основним циљем запошљавања и прогреса на предметним тржиштима. Кроз овај део рада обрађене су секвенце у којима се дефинишу и дијагностицирају стања у привреди, презентује статистички осврт на посматрани период, предлажу решења и курс који тржишна економија треба следити. Реиндустријализација као сложени појам и операција садржи неколико фаза, а такође и паралелне платформе које истовремено морају давати одређене резултате како би ефекат био видљив. Кандидат је објаснио сложени скуп процеса повезаних у целину, као и њихову хронологију и динамику. Осврт је направљен на тему нових стратегија реиндустријализације, као и новој индустријској политици као главног покретача просперитета једне пост-транзиционе политике. Разматран је и представљен је банкарски систем Србије са анализом главних параметара које чине наведени систем (активом и пасивом банака, проблематичним кредитним пласманима, ликвидности банкарског сектора, као и адекватности капитала). Коначно, приказани су концепти ревитализујућих програма, кроз побољшање пословног амбијента. Даље, анализирани су индиректне мере државне подршке реиндустријализацији кроз гаранције и осигурање, техничке помоћи и специфичних организационих облика подршке пословању. Иновативна мобилизација финансијских средстава послужила је за приказ нових трендова на финансијским тржиштима.

У трећем делу под називом **Идентификација малих и средњих предузећа од значаја за реиндустријализацију и запошљавање** кандидат је извршио идентификацију малих и средњих предузећа која су од значаја за реиндустријализацију и повећање запослености. Наведено поглавље било је, такође, резервисано за презентацију резултата компаративне анализе различитих транзиционих привреда, са освртом на предности и недостатке који су се јавили као последица наведеног процеса. Компаративна анализа обухватила је економска кретања и анализу земаља Југоисточне Европе. Такође, кандидат је у овом делу рада обухватио угрожене секторе привреде и описао програме за реиндустријализацију и запошљавање који би позитивно утицали на стабилизацију и проперитет. Описан је животни циклус предузећа и дефинисане фазе финансирања истих. Наведено је да принципи реиндустријализације треба да се остварују: на примени савремених технологија и на вишим фазама финализације производње, као и на еколошки одговорним и енергетски ефикасним индустријама. Такође, програми нове индустријализације требају бити конципирани – колико год је то могуће – на домаћим сировинама и репромаријалима, као и на извозним програмима. Кандидат сматра да у стратегији о реиндустријализацији треба по важности и

потенцијалима утврдити индустријске гране којима треба дати приоритет развоја у наредном периоду. Наводе се индустријске гране по приоритетима: 1.) Развој аграрне производње; 2.) Развој енергетике; 3.) Развој металске индустрије; 4.) Развој ауто-индустрије; 5.) Развој хемијске индустрије; 6.) Развој фармацеутске индустрије; 7.) Развој наменске индустрије; 8.) Развој грађевинарства; 9.) Развој саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре; 10.) Развој науке и информационо-комуникационих технологија (ИЦТ);

У четвртном делу рада под називом **Извори финансирања и подршка развоју МСП у пост-транзиционим привредама** кандидат је презентовао банкарске пласмане привреди и остале релевантне изворе финансирања који су доступни актерима у пост-транзиционим привредама. Подела је направљена на кредите за обртна средства са једне стране и инвестиционе кредите са друге, као и приказ осталих врста кредита који се користе у пословним процесима. Анализиране су различите врсте кредита комерцијалних банака. Наведене су њихове предности и недостаци, пројекције термина са предлозима за одлучивање о врсти, рочности и моделу банкарског кредита. Значајан део рада посвећен је анализи међународних програма подршке малим и средњим предузећима, где се наглашава значај наведених програма. Ради се о програмима Светске банке, Европске агенције за реконструкцију која одобрава средства за набавку опреме и постројења за производњу, Европске инвестиционе банке, кредитној линији Владе Републике Италије и Немачке развојне банке. Аналогно томе, кандидат је обрадио и развојне националне програме подршке финансирању малих и средњих предузећа, почевши од програма Министарства економије и регионалног развоја, преко програма других релевантних институција попут Фонда за развој, Агенције за осигурање и финансирање извоза, Агенције за страна улагања и промоцију извоза, до Националне службе за запошљавање. Анализиране су мере подршке малим и средњим предузећима, предузетницима и задругама за јачање иновативности. Основни циљ Програма мера подршке малим и средњим предузећима, предузетницима и задругама за јачање иновативности огледа се у подршци развоја њихове културе инвестирања у иновативност ради повећања конкурентности. Мере спроводи Министарство економије и регионалног развоја у сарадњи са Националном агенцијом за регионални развој и мрежом акредитованих регионалних развојних агенција. Позивом су тачно утврђена права на коришћење бесповратних средстава као и услови под којима се иста стичу, а неки од њих односе се на: одсуство стечајног поступка или поступка ликвидације над предузећем које подноси пријаву, редовно измирење обавеза по основу пореза и доприноса, власништво, регистрацију, одсуство ранијег финансирања активности за коју се подноси пријава из средстава буџета Републике Србије, буџета локалне самоуправе или донаторских организација итд. Јавним позивом је дефинисан минималан и максималан износ бесповратне помоћи као и однос између добијених и сопствених извора финансирања. Предузећа која аплицирају као корисници мера могу остварити право на рефундирање до 50% оправданих трошкова иновативних активности, без пореза на додату вредност, док су преостали износ средстава обавезна да финансирају из сопствених извора.

Реализација циља мера подршке малим и средњим предузећима, предузетницима и задругама за јачање иновативности подразумева учешће у суфинансирању једне од више наведених активности које се прецизно утврђују расписивањем сваког Јавног позива. Значај државне подршке у циљу развоја МСПП путем различитих програма је у развоју предузетничког духа који оживљава конкуренцију, раст извоза и потребу за запошљавањем већег броја радника, што се директно одражава на смањење стопе незапослености и раст животног стандарда грађана. За предузећа која одликује висок

степен флексибилности и адаптивности и у којима, посебно у владајућим тржишним условима, лежи највећи потенцијал за раст и развој привредне активности државна помоћ значи лакше прибављање потребних ресурса и уговарање специјализованих послова за које финансијске институције често немају слуха. Финансијски трансфери који сачињавају помоћ имају различите облике и укључују како бесповратна средства тако и донације и кредите по нетржишним каматним стопама, гаранције и слично. На крају овог дела рада разрађена је тема оснивања Развојне банке Србије која би по многим мишљењима била адекватно средство за финансирање пројеката који би за последицу имали привредни развој земље, раст стопе запослености, уравнотежење спољнотрговинског биланса, увећање буџетских средстава по основу пореза, повећање животног стандарда грађана.

Пети део рада под насловом **Компаративна анализа резултата у различитим транзиционим привредама** кандидат је посветио компаративној анализи резултата у транзиционим и пост транзиционим привредама. Коришћена је статистичка анализа економских резултата Србије и земаља које су имале сличан економски пут преласка на тржишну привреду. Анализиране су економске прилике у Албанији, Босни и Херцеговини, Македонији, Црној Гори и Србији.

У оквиру **Закључка** кандидат је сумирао резултате истраживања уз навођење доказаних хипотеза, предвиђених у оквиру пријаве магистарског рада.

III

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу детаљне анализе урађене магистарске тезе под називом „**Банкарско кредитирање малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања у пост-транзиционим привредама**“ кандидата Вангела Јанковског, чланови Комисије за оцену су мишљења да је кандидат успешно обрадио предмет и циљ ове магистарске тезе. При томе, кандидат је извршио емпиријска и статистичка истраживања у циљу доказивања почетних хиптеза, као што су: 1. Сегмент малих и средњих предузећа може бити покретач одрживог економског развоја у смислу започињања процеса реиндустријализације и раста запослености у пост-транзиционим привредама; 2. Пожељна је активнија улога државе у развоју малих и средњих предузећа; 3. Потребан је избалансиран развој реалне и финансијске сфере; 4. Потребна је промена у кредитној политици када се ради о малим и средњим предузећима.

Чланови Комисије сматрају да је кандидат дао одређен допринос истраживању значаја банкарског кредитирања малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања. Ради се о потреби сталног преиспитивања улоге кредитирања привредних субјеката у циљу оптималне алокације финансијских ресурса, зарад прогресије на микро нивоу, што у одређеном обиму утиче на развој и просперитет макро нивоа националне привреде.

Имајући у виду наведену анализу, чланови Комисије предлажу Наставно-научном Већу Економског факултета у Нишу да прихвати овај Извештај о оцени магистарске тезе и

одобри кандидату Вангелу Јанковском одбрану магистарског рада под називом „Банкарско кредитирање малих и средњих предузећа у функцији реиндустријализације и запошљавања у пост-транзиционим привредама“.

У Нишу, 16.3.2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. Др Борко Крстић, редовни професор у пензији

2. Др Срђан Маринковић, редовни професор
Економског факултета у Нишу

3. Др Јелена Божовић, редовни професор
Економског факултета у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици
